

Tarih: 07.02.2006

Araştırma Raporu

Sayı : 2006 – 42 / 62
Konu : Rekabet Gücü Endeksi ve Türkiye

Hazırlayan: Seyida TURAN

REKABET GÜCÜ ENDEKSİ VE TÜRKİYE

Küreselleşme sonucunda rekabetin dünya ölçeğinde giderek şiddetlendiği günümüzde, ülkeler küresel piyasada daha fazla pay sahibi olmak için rekabet güçlerini artırma konusunda yoğun çaba göstermektedirler.

Bir ülkenin gelişmişlik, kalkınma ve refah düzeyini belirleyen unsurlardan birisi de o ülkenin dünya rekabetindeki yeridir. Türkiye, uluslararası rekabet mukayeselerinde uzun zamandır rekabet gücü sıralamasında istikrarlı bir şekilde gerilemektedir. Bu bağlamda, 2005 yılı başı itibarıyla Türkiye rekabet gücü açısından 105 ülke arasında **55.**inci sırada yer alabilmiş ve Tunus, Ürdün, Kolombiya, Slovakya, Romanya, Macaristan, Slovanya, Estonya gibi ülkelerin ise çok gerisinde yer almıştır.

1. Rekabet Gücü Göstergeleri Ve Rekabet Gücünün Ölçülmesi

Rekabet gücünü belirlemede en önemli faktörlerden birisi **maliyettir**. Özellikle işletmelerin tüm üretim maliyetlerini (Ücretler, faizler, hammadde, diğer girdi ve enerji fiyatları, döviz kurları) azaltacak yöntemleri en iyi biçimde uygulamaları büyük önem arz etmektedir. Azalan maliyetler, işletmelerin fiyat avantajı ile pazarda konumlarını güçlü kılacaktır. Başarıyla uygulanan kalite çalışmaları, kalitesizliğin maliyetlerini izleme ve önleme ile önemli maliyet avantajları sağlayabilir.

Rekabet gücünü belirleyen önemli unsurlardan diğeri ise **teknoloji ve ar-ge**'dir. Ülkemizin bu konuda oldukça geri durumda olduğu muhakkaktır. Rekabet gücü ve ar-ge faaliyetleri birbirini besleyen bir süreçtir. Piyasada rekabet koşulları iyileştirilmeden ar-ge ortamının iyileştirilemeyeceği ve dolayısıyla da ar-ge yatırımlarının artırılamayacağı ve ar-ge yatırımları artırılmadan da rekabet gücünün gelişmeyeceği açıktır. Her ne kadar kamu sektöründe ve özel sektörde bu eksiğimizin farkında olsak da, AB ülkeleri ortalamalarına yakalayabilmek için henüz kat etmemiz gereken önemli mesafe vardır.

Rekabet gücünün ölçütlerinden biri olan kamu kurumlarında **verimlilik** açısından biraz daha olumlu bir tablo ile karşı karşıyayız. Geçtiğimiz yıllarda yaşadığı ekonomik krizleri büyük ölçüde atlattığı bulunan Türkiye, son yıllarda makro ekonomik göstergelerini istikrara kavuşturmak ve kamu kurumlarının daha verimli çalışmalarını sağlamak amacıyla önemli reformlar gerçekleştirmiştir.

2. Türkiye'de Rekabet Gücü

Dünyada ülkelerin rekabet edebilirlik konumlarını ölçen iki tanınmış kuruluş bulunmaktadır. Bunlar **Dünya Ekonomik Forumu** ile **Uluslararası Yönetim Geliştirme Enstitüsü**'dür. Dünya Ekonomik Forumu adlı uluslararası araştırma enstitüsü, her yıl iş dünyasının binlerce üst düzey yöneticisi düzeyinde yürüttüğü anketler sonucunda **Global Rekabet Raporu** çerçevesinde dünya ülkelerinin rekabet güçlerini üç temel kriter üzerinden değerlendirmekte ve **Büyüme ve Rekabet Gücü Endeksi** hazırlanarak ülkeler arasında bir sıralama yapmaktadır. Söz konusu araştırmada "rekabet gücü", bir ülkenin ekonomik refah

ve yaşam standardını yükseltebilmesi için gerekli ekonomik güç olarak tanımlanmaktadır. “**Büyüme endeksi**”, adını verdiği indeks bir ülkenin gelecek 5-10 yıl içerisindeki büyüme potansiyelini ortaya koymaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu'nun 2002 ve 2003 endekslerinde 66.sırada yer alan Türkiye, **2005 endeksi**nde ise 104 ülke arasında ancak **66. sırada** yer alabilmiştir. Geçen seneki listede de **66.sıradaydı**. Kriterler açısından bakıldığında Türkiye şöyle bir tablo çizmektedir:

- Makro ekonomik ortamın kalitesi bakımından **84.**
- Kamu kurum ve kuruluşlarının durumu bakımından **62.**
- Teknolojik güç açısından **52.** sırada yer almıştır.

Merkezi İsviçre'nin Lozan kentinde bulunan **Uluslararası İşletme Geliştirme Enstitüsü'nün** hazırladığı **Dünya Rekabet Gücü 2004 Yıllığı**'na göre ise 2004 yılında 60 ülke arasında yapılan sıralamada Türkiye 100 üzerinden 43.459 puanla **55.** olmuştur. Ayrıca;

- Verimlilikte **40.**
- Makro ekonomik değerlendirmede **59.**
- Teknolojik ve bilimsel gücü, insan kaynaklarının iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayabilmesi açısından **52.**
- Kamu yönetiminin verimliliği açısından **55.** sırada yer almıştır.

2.1. Türkiye'nin İhracatta Rekabet Gücü

Teknoloji yoğun mallar ihraç eden gelişmiş ülkelerin aksine, gelişmekte olan ülkeler emek yoğun mallar ihraç etmektedir. AB'de olduğu gibi sınırların ortadan kaldırılması ile birlikte firmalar açısından rekabete daha açık bir ortam oluşmuştur. Günümüzde ileri teknolojilerin uygulanabilmesi daha çok uluslar arası düzeyde geniş pazarları hedef alınmasını gerektirmektedir. İhracatçı firmaların ancak bu sayede ihracat yaptıkları ülkelerde yatırım yapmaları daha karlı hale gelebilecektir.

Ülkemizde diğer ülkelere kıyasla verimlilik rekabet edemeyecek oranda düşüktür. Sanayide ihracata yönelik kalite ve fiyat konusunda istenilen düzeye henüz gelinememiştir. Ayrıca sanayi yatırımları için çekici alanlar oluşturulamamıştır. Hizmet sektörü de henüz dünya standartlarına ulaşabilmiş değildir. Tarıma dayalı sanayide özellikle 1980'li yıllardan sonra gelişme gösteren ülkemiz, enerji sektöründe aynı gelişmeyi gösterememiştir. Enerji tüketiminin büyük bir bölümünü ithal eden Türkiye, bu nedenden ötürü ihracat ürünlerinin rekabet gücünün %40 civarında azalmasına yol açmaktadır.

Türkiye'de ihracatçıların rekabet gücünü azaltan nedenlerden bazıları şöyle sıralanabilir:

- İhraç ürünlerinin üretiminde kullanılan enerjisini diğer ülkelere göre pahalı olması,
- Firmaların farklı sebeplerle tam kapasite ile çalışmaması,
- Nitelikli iş gücü sayısının az olması ve verim düşüklüğü,
- Bürokratik uygulamaların uzun zaman alması.

Türk sanayisinin iç ve dış piyasalarda yabancı işletmelere karşı rekabet gücünü artırması için **öncü ve ileri teknolojilere yatırım yapması** zorunludur.

Bununla birlikte, bilimsel çalışmaların ancak işletmelerin faaliyeti sonucu pazarlanabilir ürünler haline getirilmesi, başka bir ifade ile araştırma aşamasından sonra yenilik aşamasının da tamamlanması, olmazsa olmaz bir koşuldur. Bu çerçevede, AB'nin ortaya koymuş olduğu Lizbon Stratejisi Türkiye için büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda, Türkiye'nin rekabet gücünü artırmasına yönelik olarak AR-GE ve yenilik alanında atması gereken adımlar şunlardır:

- Firmaların uluslararası rekabette güçlenmesini sağlayacak politika, yönlendirme ve mekanizmalar oluşturulmalıdır.
- Bilgisayar ve internet kullanım maliyetleri düşürülerek, yaygınlaştırılmalıdır.
- Hükümet, özel sektör ve üniversiteler arası koordinasyon sağlanmalıdır.
- Türkiye'nin öncelikli ve önemli teknoloji alanları ile AR-GE faaliyetlerini yoğunlaştıracağı teknolojiler belirlenmelidir.
- AR-GE faaliyetlerine GSYİH'dan ayrılan pay artırılmalıdır.
- Üniversite ve sanayi arasında daha geniş ölçekte AR-GE işbirliği sağlanmalıdır.

Büyüme Rekabet Gücü Endeksi 2002 - 2005

Ülke	2005	2004	2003	2002
Finlandiya	1	1	1	1
ABD	2	2	2	2
İsveç	3	3	3	3
Danimarka	4	5	4	4
Tayvan	5	4	5	6
Singapur	6	7	6	7
İzlanda	7	10	8	12
İsviçre	8	8	7	5
Norveç	9	6	9	8
Avustralya	10	14	10	10
Hollanda	11	12	12	13
Japonya	12	9	11	16
Birleşik Krallık	13	11	15	11
Kanada	14	15	16	9
Almanya	15	13	13	14
Yeni Zellenda	16	18	14	15
Kore	17	29	18	25
Birleşik Arap Emirlikleri	18	16	21	-
Katar	19	—	-	-
Estonya	20	20	22	27
Avusturya	21	17	17	18
Portekiz	22	24	25	19
Şili	23	22	28	24
Malezya	24	31	29	30
Luksemburg	25	26	21	-
İrlanda	26	30	30	23
İsrail	27	19	20	17
Hong Kong SAR	28	21	24	22
İspanya	29	23	23	20
Fransa	30	27	26	28
Belçika	31	25	27	21
Slovenya	32	33	31	26
Kuveyt	33	—	-	-
Kıbrıs	34	38	-	-
Malta	35	32	19	-
Tayland	36	34	32	37
Bahreyn	37	28	-	-
Çek Cumhuriyeti	38	40	39	36
Macaristan	39	39	33	29
Tunus	40	42	38	32

Slovak Cumhuriyeti	41	43	43	46
Güney Afrika	42	41	42	34
Litvanya	43	36	40	39
Letonya	44	44	37	43
Ürdün	45	35	34	44
Yunanistan	46	37	35	31
İtalya	47	47	41	33
Botswana	48	45	36	35
Çin	49	46	44	38
Hindistan	50	55	56	54
Polonya	51	60	45	50
Mauritius	52	49	46	41
Mısır	53	62	58	-
Uruguay	54	54	50	40
Meksika	55	48	47	53
El Salvador	56	53	48	60
Kolombiya	57	64	63	61
Bulgaristan	58	59	64	58
Gana	59	68	71	-
Trinidad and Tobago	60	51	49	42
Kazakistan	61	—	-	-
Hırvatistan	62	61	53	48
Namibya	63	52	52	47
Kosta Rika	64	50	51	49
Brezilya	65	57	54	45
Türkiye	66	66	65	65
Romanya	67	63	75	67
Peru	68	67	57	55
Azerbaycan	69	—	-	-
Jamaika	70	65	67	57
Tanzanya	71	82	69	-
Arjantin	72	74	78	64
Panama	73	58	59	51
Endonezya	74	69	72	69
Rusya Federasyonu	75	70	70	66
Moroko	76	56	-	-
Filipinler	77	76	66	63
Cezair	78	71	74	-
Ermenistan	79	—	-	-
Serbia and Montenegro	80	89	-	-
Vietnam	81	77	60	62
Moldova	82	—	-	-
Pakistan	83	91	73	-

Ukrayna	84	86	84	74
Makedonya	85	84	81	-
Gürcistan	86	94	-	-
Uganda	87	79	80	-
Nijerya	88	93	87	72
Venezüella	89	85	82	68
Mali	90	88	99	-
Mozambik	91	92	93	-
Kenya	92	78	83	-
Honduras	93	97	94	78
Gambiya	94	75	55	-
Bosna Hersek	95	81	-	-
Moğolistan	96	—	-	-
Guatemala	97	80	89	75
Sri Lanka	98	73	68	59
Nikaragua	99	95	90	70
Arnavutluk	100	—	-	-
Bolivya	101	98	85	71
Dominik Cumhuriyeti	102	72	62	56
Ekvator	103	90	86	73
Tacikistan	104	—	-	-
Malawi	105	87	76	
Etiyopya (Habeşistan)	106	101	92	-
Madagaskar	107	96	96	-
Doğu Timor	108	—	-	-
Zimbabve	109	99	97	79
Bangladeş	110	102	98	77
Kamerun	111	—	91	-
Kamboçya	112	—	-	-
Paraguay	113	100	95	76
Benin	114	—	-	-
Guyana	115	—	-	-
Kyrgyz Republic	116	—	-	-
Çad	117	104	101	-

KAYNAKÇA

<http://maliyesempozyumu.pamukkale.edu.tr>

<http://www.yalinenstitu.org.tr>

<http://www.dtm.gov.tr>

<http://www.ekutup.dpt.gov.tr>

<http://www.dunyagazetesi.com.tr>

<http://www.tisk.org.tr>